

Trump, Putin och fred i Ukraina?

Nedan återges två artiklar, av vilka den första rör möjligheterna att få till stånd en vapenvila och på längre sikt en fred, medan den andra diskuterar Trumps relationer till Ukraina och Putin – det är ingen vacker bild.

Båda artiklarna andas viss pessimism, vilket inte är så underligt med tanke på att Trump betar sig som en cynisk maffiaboss. Moral, rättvisa, avtal osv är ointressanta. De enda kriterier som Trump verkar bry sig om är sådant som han tror gynnar hans uttalade målsättning att göra ”Amerika stort igen” – om det verkligen gör det är en annan sak – mycket av det han företar sig kan mycket väl slå tillbaka mot USA och undergräva dess ställning i världen, i synnerhet på längre sikt. För att inte tala om att Trump bara verkar kunna tillgripa maffiametoder som utpressning och hot.

Inte nog med det, Trump verkar vara chockerande okunnig om världshistorien och dagens verklighet, t ex viftar han bara bort klimatfrågan – i hans värld är allt som har att göra med det ”fake news”. Han bryr sig överhuvudtaget inte om fakta – det har gång på gång visat sig att han fabulerar om det mesta, t ex vad gäller det militära och övriga stöd som USA levererat till Ukraina. Han har också gång på gång spridit rena lögner och konspirationsteorier om invandrare och brottsligheten i USA, t ex i höstas när han påstod att invandrare (haitier) i staden Springfield i Ohio stal och åt upp folks hundar och katter. Att det visade sig vara lögner spelade ingen roll – han och MAGA-anhängare fortsatte att sprida lögnerna ändå.

För att det ska vara möjligt att utarbeta och genomföra en framgångsrik politik måste man utgå från verkligheten, inte en vrångbild av densamma: Är utgångspunkterna och de faktiska förutsättningarna felaktiga så leder det till felaktiga beslut och åtgärder – t ex som när Musk nu fått fria händer att riva ned i stort sett alla federala institutioner (det handlar om att sparka hundratusentals eller miljontals anställda) utan att ens på förhand undersöka vilka (ibland mycket svåra) konsekvenser detta kan få, vilket vi redan sett flera exempel på. Att det inte går bygga en framgångsrik politik på en felaktig beskrivning av verkligheten borde vara självklart, men sådant oroar uppenbarligen inte Trump och hans gäng.

Därför är Ryssland inte redo till fred i Ukraina

Justine Brabant, *Mediapart*, 7 mars 2025

Trots allt tal om vilja till ”förhandlingar” är Vladimir Putin inte redo att lägga ner vapnen. Först och främst vill han uppnå sitt huvudmål: ta kontroll över grannlandets politiska framtid och etablera en ”vänligt sinnad” regim i Ukraina.

Efter att Donald Trump den 28 februari visat Volodymyr Zelenskyj på dörren lät han honom förstå att han var välkommen åter ”när han var redo till fred”.

Att Ukrainas president vägrat ge upp sitt lands sällsynta mineraler utan konkreta säkerhetsgarantier från USA:s sida uppfattades av USA:s president som att han var helt inställd på att fortsätta kriget. Men är Vladimir Putin överhuvud taget beredd att sluta fred?

Den nya Trump-administrationen framställer gärna Rysslands president som en man av god vilja. ”Jag tror på president Putin. Jag känner honom mycket väl. Ja, jag anser att han vill ha fred. Jag tror inte han skulle säga så om han inte menade det. Jag har förtroende för honom i den frågan”, fastslog han exempelvis senast den 23 februari.

Och regimen i Ryssland sprider också ut att man är ”redo” till förhandlingar för att få slut på kriget i Ukraina – samtidigt som man uppställer mer eller mindre icke realiserbara villkor. Men vara redo till förhandlingar är inte samma som att vara redo till fred. I själva verket, säger akademiker och specialister på rysk utrikes- och säkerhetspolitik, har Kreml inte ändrat sina mål.

Vladimir Putin vill inte nöja sig med kontroll över stora delar av ukrainskt territorium i Donbas: han vill kontrollera Ukrainas politiska framtid och föra tillbaka landet i den ryska intressesfären.

För att nå det målet ser Kreml två utvägar: våld eller att Ukraina kapitulerar efter att ha blivit övergivet av sina allierade – vilket dock uppenbarligen inte verkar vara aktuellt. Någon fred är därför inte att vänta i morgon. Det innebär dock inte att ett eldupphör, dvs att striderna fryses ned utan politisk eller diplomatisk uppgörelse av konflikten, skulle vara omöjligt. Men även där är de senaste signalerna från rysk sida i huvudsak negativa.

Diskussioner med USA inte lika med diskussioner om fred

På sistone har vi ändå fått se ovanliga bilder och av ett slag som varit otänkbara för bara några månader sedan: ryska förhandlare vid samma bord som sina amerikanske kollegor i Riyad, Saudiarabien. Vittnar inte det om en rysk vilja att snabbt ingå en uppgörelse om slut på kriget i Ukraina under beskydd av USA?

I själva verket rör diskussionerna mellan Washington och Moskva frågor som sträcker sig långt utöver Ukraina. I ett första långt telefonsamtal mellan Donald Trump och Vladimir Putin räknade USA:s president upp frågor han ville samtala med sin ryske kollega om: Ukraina, men även ”Mellanöstern, energi, artificiell intelligens, dollarns ställning” samt ”en rad andra ämnen”.

Då båda statscheferna har målsättningar för de bilaterala relationerna, bland annat på det ekonomiska området, som inte går att reducera till att få slut på kriget i Ukraina. Efter ett första sammanträffande mellan de båda delegationerna i Riyad talade de ryska representanterna för övrigt belåtet om ”möjligheten av att utveckla ett ekonomiskt samarbete till ömsesidigt gagn”.

Då Donald Trump för bilaterala diskussioner inte ställer som villkor att Ryssland upphör med sin aggression mot sin granne innebär inte förekomsten av sådana möten nödvändigtvis att Ryssland är inriktat på att tysta sina vapen.

”Jag tror att ryssarna verkligen vill återupprätta de rysk-amerikanska relationerna”, säger Marlène Laruelle, professor i internationella relationer och statsvetenskap vid George Washington-universitetet, till *Mediapart*. Hon har just publicerat en bok om den ryska regimen ideologi, *Ideology and Meaning-Making under the Putin Regime*, (Stanford University Press).

”Det ligger i deras intresse, särskilt med Donald Trump vid makten. De vill ha diskussioner om de internationella kärnvapenavtalen; de vill givetvis diskutera att sanktionerna hävs mot det egna bankväsendet. Men det finns en motsättning mellan denna bilaterala dialog och vad de är redo till vad gäller Ukraina och där är allt betydligt mer oklart”, säger Marlène Laruelle.

Mycket mer oklart för trots den optimism Donald Trump tillkännagett tyder allt på att Vladimir Putin inte tänker sluta fred i Ukraina, vare sig på kort eller mellanlång sikt, och det av en enkel orsak: han har inte uppnått sina mål.

Och de handlar inte bara om en direkt kontroll över Donbas, Krim eller något annat område som den ryska armén lyckas erövra till priset av svåra förluster. Kreml räknar inte sina segrar i hur många kvadratkilometer man kontrollerar, utan i vilket inflytande man får över Ukraina.

”Ur rysk synvinkel är det ganska tydligt att president Putin vill ha kontrollen över Ukraina, och hela Ukraina. Att han vill ha kontroll över Ukrainas geopolitiska inriktning och, i viss utsträckning också, över dess inrikespolitik”, sade Thomas Graham den 20 februari efter ett besök i Moskva. Graham är Rysslandskännare och medgrundare till ryske studieprogrammet vid Yale University. Tidigare hög tjänsteman och i slutet av det första decenniet av 2000-talet ansvarig för den strategiska dialogen med Ryssland vid USA:s nationella säkerhetsråd.

Ett ”neutralt” Ukraina – skenbart självständigt

Graham anser att om inte Vladimir Putin lyckas påverka Ukraina genom att ockupera hela dess territorium (vilket ju var det ursprungliga målet för den ryska invasionen i februari 2022) vill han göra det genom att påtvinga landet en skenbar självständighet ”efter den modell som gäller mellan Belarus och Ryssland för närvarande”.

”Putin är inte bara ute efter att erövra territorium utan att se till att Ukraina blir ’en vänligt sinnad’ stat”, fortsätter den ryska politiska analytikern Tatjana Stanovaja, som utger *R.Politik*, ett nyhetsbrev om rysk politik, och som i femton år ledde analysavdelningen på ett stort konsultföretag baserat i Moskva, Centrum för politisk teknologi.

”För Putins del kan [en uppgörelse om konflikten i Ukraina] bara baseras på hans maximalistiska krav”, säger hon till *Mediapart*. De återfinns konkret i det dokument som, enligt Ryssland, bör tjäna som bas för varje kommande diskussion om att få ett slut på kriget i Ukraina: ”Istanbul-avtalet”, dvs resultatet av de diskussioner Ryssland och Ukraina förde några månader efter den ryska invasionen i februari 2022 i ett läge då Ukraina var tillbakaträngt militärt, och som slutligen inte utmynnade i något alls.

Dokumentet från den tiden, som medierna avslöjat, talade om en ”neutral” status för Ukraina, att landet måste överge alla planer på att någon gång gå med i Nato eller någon som helst annan militär allians, restriktioner angående storleken på landets armé och den utrustning denna kunde förses med och dessutom att ryska skulle antas som officiellt språk i landet.

Kravet på ett ”neutralt” Ukraina har bara helt nyligen åter framförts av ryska diplomater. Ytterligare ett tecken på att Vladimir Putin inte övergett sina mål om inflytande över Ukraina: hans uttalade mål att inte ha att göra med en Volodymyr Zelenskyj – och med all sannolikhet ersätta honom med en ledare mer tillmötesgående mot Ryssland – som han ju regelbundet betecknat som ”illegitim” med hänvisning till att hans mandatperiod utlöp utan att Ukraina, på grund av kriget, kunnat anordna något nyval.

Synnerligen ogynnsamma villkor och helt säkert oacceptabla för Ukraina. Men Moskva känner sig ha övertaget just nu: ”Jag tror att ryssarna utgår från att det, genom Trumps försonliga hållning, kan vara värt försöket att inta en hård förhandlingsposition. Och medan förhandlingarna pågår kan de ryska trupperna fortsätta framryckningen”, säger Marlène Laruelle.

Tatjana Stanovaja anser att Vladimir Putins attityd är ”enkel”: ”Endera uppnår han sina mål med våld till varje pris, eller också genom västliga eftergifter och att Ukraina kapitulerar.” Och trots det osäkra stödet från USA nu har ukrainarna inte kommit till den punkten.

Eldupphör? Inte omöjligt men inte i morgon

Ett fredsavtal skiljer sig från en vapenvila eller ett eldupphör, som ju inte löser konflikten utan skjuter den på framtiden. De senaste dagarna har flera ledare lagt förslag i den riktningen, bl a Emmanuel Macron och Keir Starmer (som i samband med ett toppmöte i London den 2 mars föreslog en vapenvila ”på en månad), men även Volodymyr Zelenskyj, som den 4 mars föreslog ”en vapenvila” i luften och till havs sedan USA avbrutit sitt militära bistånd till landet.

Skulle Vladimir Putin vara mer positiv till det? ”Det ligger inte i hans intresse” då han tror sig vara på väg att vinna kriget, säger Tatjana Stanovaja, ”men ändå inte omöjligt”. Det skulle då handla om en ”taktisk manöver”, ”en eftergift som tjänar hans mål” och ”i händelse av ett presidentval i Ukraina kunna utnyttjas till att bli av med Zelenskyj”, eller ”om han anser Ukraina vara för svagt för att kunna använda sig av pausen till att stärka sina positioner och rusta sig bättre”.

Om Vladimir Putin går med på ett eldupphör innebär det inte nödvändigtvis att han ger upp målet att kunna kontrollera Ukraina. Det är också den analys Marlène Laruelle gör. ”Jag tror inte att ryssarna resonerar så här: ’Vi har förlorat kontrollen över Ukraina’. Jag tror i stället resonemanget går så här: ’På lång sikt kan vi kanske inta det’. Ukrainarna kommer att bli missnöjda med hur långsamt återuppbyggnaden kommer att gå, för att det ekonomiska och demografiska läget är svårt, för att det kommer att ta årtal att bli medlem av EU... Och under denna ganska oklara period kan Ryssland öka trycket på Ukraina”, säger hon.

Även om den sortens paus i striderna inte är omöjlig kommer den inte att bli verklighet omedelbart. Den 7 mars avfärdade Rysslands ambassadör i Storbritannien rätt nedlåtande Emmanuel Macrons förslag, det saknade ju ”all mening”.

Även förslaget, som Frankrike och Storbritannien också står bakom, om att sätta in europeiska trupper för att upprätthålla ett eventuellt eldupphör har Kreml sedan länge och återkommande förklarat som oacceptabelt (en hållning som för övrigt väcker en del frågor om orsaken till att Paris och andra huvudstäder fortsätter att driva det alternativet).

Rysslands utrikesminister Sergej Lavrov upprepade den 7 mars åter att varje avtal som inbegriper utplacering av europeiska soldater i Ukraina var ”oacceptabelt” för Moskvas del.

Sina vänners fiende

James Meek, *London Review of Books*, 21 februari 2025

Lord Festingers begrepp ”kognitiv dissonans” skapades på 1950-talet ur forskning om vad som händer när det finns en domedagskult och domedagen inte inträffar. En liten minoritet kultanhängare får sin snedvridna världsåskådning ställd mot verkligheten. Hur reagerar de då? De rationaliserar det orimliga. De väljer den information de vill se. De förnekar orubbliga fakta.

I Trumps andra era är det kultanhängarna som har taktipinnen och det är majoriteten av Europas befolkning, inklusive Ukraina, som förnekar verkligheten. Kanske är inte domedagen riktigt här. Kanske att USA nu inte styrs av arroganta, hämndlystna, småaktiga, patriarkaliska, rasistiska imperialister. För vilka är bevisen?

Precis som FN, Världshälsoorganisationen och organisationerna för handel, fortsätter ju Nato att existera på papperet, men om det fortfarande ska ha någon betydelse ligger bevisbördan på de troende. Kanske skulle USA ingripa om Ryssland angrep Estland eller Polen, men i sakernas nuvarande tillstånd finns ingen anledning att tro att de skulle göra det och en mängd tecken tyder på att de inte skulle göra det.

Det kan vara så, rent allmänt, en viss dag, att USA:s regering – om något sådant begrepp kan sägas existera i bemärkelsen att den egna befolkningen, för att inte tala om världen i övrigt, kan förlita sig på den – betraktar Ryssland som ett hot, en motståndare. Men det finns inga bevis för att så är fallet och gott om belägg för att den som leder USA betraktar sin ryska motpart som en vän, en hjälte och som en som blivit illa behandlad.

Kanske hyser Donald Trump viss sympati för vad Ukraina utsätts för av Ryssland, men det finns inga bevis för att det är så. Allt Trump har sagt och gjort redan innan han blev återvald och fram till kommentarerna efter första rundan av samtal mellan ryska och amerikanska företrädare i Saudiarabien tyder på att han anser att det var Ukrainas president Volodymyr Zelenskyj, ledare för ett fattigt, obetydligt, skumt land, som startade kriget med Ryssland – ett rikt, ärorikt, viktigt land – att Ryssland var tvunget att slåss med all kraft. Många soldater har stupat och mycken egendom har sorgligt nog skadats. Trump måste hjälpa stackars Vladimir Putin ut ur denna tragiska situation, störta tyrannen Zelenskyj och ge deras båda stora länder möjlighet att bli rikare tillsammans. Detaljerna kommer senare.

Med andra ord sväljer Trumps USA med hull och hår Putins förklaringar till sitt agerande, inklusive förnedrande anklagelser mot den man som mot enorma odds lett försvaret av sitt land.

Inget av detta betyder att det skulle vara fel av USA och Ryssland att samtala. Det måste alltid komma den stund då ”Väst”, i någon form, var tvunget att närma sig Putin, med eller utan Ukrainas samtycke, och få honom att klargöra sina villkor för att avsluta kriget. Det var Putin som började och det är Putin som fortsätter. Bortsett från ett obetydligt och desperat intrång i Kursk-regionen i Ryssland befinner sig Ukraina på defensiven och fortsätter att förlora mark inför Rysslands slösaktiga truppinsatser. Det är så mycket brist på vapen som brist på söner som krossat Ukrainas förhoppningar om att tvinga Ryssland att återlämna den mark man erövrat.

I en visare och mer kompetent värld – för att inte tala om en bättre – skulle den första trevaren till Putin ha åtföljts av konsultationer mellan USA, Ukraina och andra europeiska länder om motförslag och det tryck man kunde utsätta Putin för om han vägrade ge vika. Kanske kommer så fortfarande att ske. Tills vidare verkar Ukraina och övriga Europa mest bli tillfrågade på samma sätt som byinvånarna blir tillfrågade innan byn jämnas med marken och ger plats åt en ny flygplats.

Även om de termer Putin privat erbjuder amerikanerna för ett eldupphör är okända har vi en ganska bra uppfattning om vad det är han vill: inte så mycket fred som dess onda tvilling, seger. I vilken utsträckning USA håller emot eller ställer sig bakom Putins krav kan vara första testet på hur mycket Trump egentligen talar för USA. Det finns fortfarande traditionella anhängare av alliansen över Atlanten på höga poster i USA, men många av dem som ingår i Trumps kotteri delar hans förtjusning över Putin och förakt för Zelenskyj och Ukraina.

Det som sagts vara så chockerande när samtalen inleddes – USA:s uttalanden om att Ukraina aldrig skulle få bli medlem av Nato och bli tvunget att uppge territorium – var egentligen inte så uppseendeväckande. Givetvis hade det varit smartare att inte ge efter för de kraven från Putins sida redan innan samtalen påbörjats, men ända sedan det blodiga misslyckandet för Ukrainas motoffensiv och hur man försvarade Bachmut 2023 har det stått klart för alla och envar, inklusive de flesta ukrainare, att Ukraina både saknar manskap och, för närvarande, den reella förmågan att med våld återta mark från ryssarna.

Vad beträffar Nato är det både en organisatorisk princip och en myt; den ”utvidgning” det ordats så mycket om var aldrig egentligen något särskilt seriöst förslag då man trots alla nya medlemmar i slutänden ändå stod med en mycket mindre kollektiv militär styrka än man haft i början. Det var försäkringar från USA om något Europa aldrig trodde skulle inträffa som är orsaken till att man var så knusslig med sina bidrag. Vad Ukraina vill ha, och behöver, är inte medlemskap i Nato, utan de konkreta, fysiska försäkringar som Nato utlovat men inte levererar, hårda säkerhetsgarantier i form av vapen från Väst, trupper från Väst och luftinsatser från Väst.

Putin och kretsen kring honom har ofta talat om de ryska krigsmålen. Centralt i hans version av vad som skett är myten att Ukraina var redo att underteckna en av ryssarna framlagd fredsuppgörelse i Istanbul 2022 men att man övertalades att inte skriva under av västliga krigshetsare, med Boris Johnson i spetsen. I själva verket var Ukraina aldrig i närheten att underteckna det avtalsutkast, som ju i realiteten handlade om kapitulation. Men Putin återkommer fortfarande till det, texten är nu tillgänglig och den, och andra händelser, ger oss möjlighet att bedöma hur redo amerikanerna är att ge honom vad han vill ha.

Ryssland har redan sagt att det är uteslutet med någon som helst fredsbevarande västlig styrka efter ett eldupphör, men utkastet till avtalet i Istanbul går mycket längre. Där krävs att Ukraina avhåller sig från varje försvarsavtal eller militärt samarbete med något annat land, inte får tillåta några utländska trupper på sitt territorium, ska avhända sig alla missiler eller drönare med en räckvidd på över 25 mil och reducera sin militära numerär till hälften av vad som var fallet före invasionen. Texten anger också att Ryssland ska övervaka demobiliseringen och avrustningen av Ukraina. Ukrainas västliga allierade förmodades skriva under fredsavtalet med Ryssland som garanter för Ukrainas säkerhet, men avtalet var utformat så att om Ryssland åter skulle angripa Ukraina skulle man ha vetorätt mot västligt ingripande för att skydda Ukraina. Kommer USA att säga nej till det? Och kommer man att fortsätta leverera ammunition och reservdelar till vapen man redan försett Ukraina med?

Hur kommer USA att reagera på Rysslands krav på mer territorium än man redan ockuperar? Sedan samtalen i Istanbul 2022 har Ryssland förklarat fem ukrainska regioner som en del av Ryssland: Donetsk och Luhansk i öster samt Krim, Cherson och Zaporizjzjia i söder. Av dem är det bara Krim man har full kontroll över. Kommer USA att stödja Ryssland i försöket att tvinga Ukraina att lämna ifrån sig dessa enorma, tätbefolkade områden av det fria Ukraina med bl a storstäder som Cherson och Zaporizjzjia till Putin?

Tänker USA hjälpa Putin att försöka bli av med Zelenskyj? Det skulle ha hållits presidentval i fjol, men Zelenskyj sitter kvar vid makten fullt lagenligt i och med att krigstillstånd råder och det är också svårt att se att han i något som på långa vägar liknar ett rättvist val skulle kunna besegras av någon mer ryssvänlig. Och ändå har ett av Putins krigsmål hela tiden varit, och fortsätter att vara, att avsätta Zelenskyj och ersätta honom med någon marionett. Även under rådande omständigheter verkar tanken milt talat långsökt om att Putin och Trump skulle enas om att ersätta Zelenskyj med någon utsedd av Putin, eller att ukrainarna skulle acceptera detta. Men vi famlar i blindo efter fast mark för vad som kan bli möjligt.

Många av de frågorna kan förstås inte avgöras av amerikaner och ryssar. Den uppenbara nackdelen, om Trump och Putin skulle försöka sig på ett kostymdrama, helt fritt från sanningshalt eller moral, och ikläda sig rollerna som Reagan och Gorbatsjov, är att såvida inte USA:s president hotar med att ingripa militärt till stöd för Ryssland, och kanske inte ens då, fordrar varje avtal ett godkännande av Ukraina. Det vore att kräva mycket av Ukraina inte bara att ge upp förhoppningarna om att återta förlorade territorier utan att också tvingas ge upp områden man fortfarande håller. Och vad skulle motivera Ukraina att demilitarisera och stå oförsvarat under övervakning av det land som precis tagit död på tiotusentals av det egna folket och smulat sönder städerna?

Samma tjurrusning mot fred kan också skada sådana ryska krav som utifrån kan verka acceptabla: kravet på en konstitutionellt fastställd status för ryska språket i Ukraina och förbud mot små ukrainska organisationer på yttersta högerkanten, som varit inblandade i våldsaktioner mot judarna och sovjetmakten i mitten av 1900-talet. Än en gång, vad skulle Ukraina ha för motiv att gå med på det när allt Trump har att erbjuda i utbyte är att få plundra landets naturtillgångar och då det var Putin som gjorde ryska språket impopulärt och de radikala nationalisterna populära?

Europa också, utfrys från samtalen i Saudiarabien och attackerat i München av Trumps vice president för att motsätta sig högerpopulismens frammarsch, kan göra mer än det verkar för att förhindra en dålig uppgörelse. Till sist kommer det ju att bli nödvändigt att räkna med Europa. Ingen annan än EU kommer att leda återuppbyggnaden av Ukraina, EU har också något att säga till om beträffande hävande av sanktionerna mot Ryssland och återställa ryska tillgångar. Man klarar inte av att ersätta USA:s försvarsindustri, men man kan hålla Ukrainas krigsinsats under armarna tills vidare. Många ord har spillts om grälsjuka ledare för EU och tveksamheten bland befolkningen om stödet till Ukraina, men kanske är det svårast att bemästra den kognitiva dissonans som blir följden av att inse hur mycket USA plötsligt har förvandlats till sina vänners fiende.

Översättning: Björn Erik Rosin

Lästips

Artikelsamling: [Trump fortsätter sin bärsärkagång, men det knakar i fogarna](#) (februari)

Artikelsamling: [Ryssland och kriget i Ukraina februari 2025](#) (februari)

Gilbert Achcar: [Fred mellan nyfascister och krig mot förtryckta folk](#) (mars)

Dan La Botz: [Sju sätt på vilka Trump är en fara för Amerika och världen](#) (mars)

Hanna Perechoda: [Om det globala uppsvinget för högerextremism och fascism](#) (mars)

[Slavoj Žižek om Trumps USA, kriget i Ukraina m m](#) (mars)

[Ukrainasolidaritet under Trump-administrationen](#) (mars)